

P R O G R A M U L

Partidului Agrar din Moldova

(adoptat la Congresul al VIII-lea al PAM, din 10 iulie 2004)

PACE ȘI PÎINE ÎN FIECARE CASĂ!

PRINCIPII GENERALE

Partidul Agrar din Moldova (PAM) este un partid politic de orientare social democrată, care este unicul succesor de drept al Partidului Democrat Agrar din Moldova, după ce acesta și-a schimbat denumirea. PAM unește în rândurile sale țărani, lucrători ai întreprinderilor și organizațiilor, ce deservește agricultura, reprezentanți ai intelectualității, științei agricole, studenți ai instituțiilor de învățământ agricol, locuitorii de la sate și din orașe, care recunosc Programul PAM și îndeplinesc Statutul partidului.

Nucleul bazei sociale a Partidului Agrar din Moldova îl constituie țărănimea.

În virtutea concepției sale despre lume, condiționată de modul de viață specific, de legătura permanentă cu natura, cu valorile morale tradiționale, religioase și alte învățături ale Moldovei multinaționale, țărănimea întotdeauna a fost unul din purtătorii stabili ai specificului și culturii naționale, patriotismului și ideologiei, la baza cărora sînt puse:

- egalitatea și responsabilitatea fiecăruia fără excepție nu numai în fața poporului său, ci și în fața consătenilor săi;
- tendința spre adevăr și perceperea acută a oricăror manifestări de nedreptate;
- colectivismul și ajutorul reciproc în relațiile dintre săteni;
- posibilitatea de autoexprimare, cînd fiecare locuitor e conștient de faptul că este membru cu drepturi depline al comunității sătești;
- grija pentru sănătatea familiei, copii, generația nouă și generația mai în vîrstă;
- grija pentru înflorirea locului de baștină și a țării natale, hotărîrea de a le apăra în cazul apariției oricărui pericol;
- atitudinea grijulie față de valorile spirituale, tradițiile culturale și modul de viață rural, mediul înconjurător și rezultatele muncii omenești.

Interesele țăranilor sînt strîns legate de interesele populației întregii țări. Țărănimea prin diferite forme de colaborare întreține contacte permanente cu toți lucrătorii sferei producției agroindustriale: constructorii rurali și amelioratorii, lucrătorii întreprinderilor de asigurare tehnico-materială a agriculturii și agroservice, industriei alimentare și de prelucrare, altor ramuri înrudite cu agricultura, reprezentanții învățămîntului și științei agricole.

Moldova prin suferință multiseclară a obținut organizarea sa țărănească și din această cauză nașterea și existența PAM este un imperativ al timpului și o necesitate istorică.

De la momentul adoptării precedentului Program al PAM au trecut aproape 13 ani, timp în care situația politică și juridică din țară s-a schimbat considerabil, în special, a fost completată și modificată substanțial Legea Republicii Moldova privind partidele și alte organizații social-politice, care

înaintează noi cerințe față de construcția de partid, conținutul documentelor programatice ale partidului. Prezentul Program al PAM:

- apreciază situația actuală din țară și din complexul agroindustrial;
- dezvăluie concepția partidului despre rolul istoric și locul țărănimii în societatea contemporană;
- reflectă pozițiile PAM privind problemele-cheie ale dezvoltării economice și sociale;
- determină scopurile și sarcinile Partidului Agrar, precum și modalitățile de realizare a lor.

1. REPUBLICA MOLDOVA: LA O COTITURĂ ISTORICĂ

Republica Moldova a pășit în secolul XXI cu o experiență unică a transformărilor social-economice la sate, care a fost redusă la zero în ultimul deceniu al veacului trecut.

Modelul de capitalizare a economiei, impus din afară, a creat condiții pentru jefuirea sălbatică a bogățiilor naționale ale Moldovei de către noua burghezie locală, în cîrdășie cu capitaliștii străini, ocuparea de către ea a pozițiilor-cheie în viața economică și politică a țării. Privatizarea proprietății publice începută după anul 1990 a contribuit la împreunarea elementelor criminale cu structurile statale, totodată corupția a luat o amploare nemaivăzută. O grămăjoară de oameni a cumpărat pe un preț de nimic bogății imense create cu munca cinstită a multor generații de compatrioți ai noștri. Marea industrie și producția agricolă cu nivel înalt de produse-marfă erau distruse, urmărindu-se un scop bine determinat, inclusiv și în favoarea concurenților străini. Astfel, a fost ignorată în mod grosolan experiența mondială, care ne demonstrează faptul că nici un fel de schimbări economice nu pot avea rezultate pozitive dacă ele nu satisfac așteptările sociale ale societății.

Majoritatea populației țării s-a transformat în oameni săraci, năimiți, înjosiți și demoralizați. Toate acestea au adus un prejudiciu ireparabil sănătății spirituale și fizice a națiunii. Refacerea ei devine o problemă de supraviețuire a societății.

Estimînd pierderile irecuperabile și amploarea distrugerii economiei naționale, caracterul fraudulos, criminal al privatizării și jefuirea poporului, PAM își exprimă intransigența față de acele persoane și instituții statale, din vina cărora și cu acordul cărora în țară au avut loc și continuă să aibă loc orice manifestări antisociale.

În același timp, PAM recunoaște că în perioada anilor 1994-1998, cînd agrarienii s-au aflat la putere în stat, au fost comise nu puține greșeli care au contribuit la aprofundarea crizei economice și sociale. Noi am tras învățăminte din cele întîmplate. Partidul s-a debarasat de elementele coruptibile, și-a reînnoit simțitor rîdurile și în prezent reprezintă o forță politică în stare să apere interesele țărănimii, altor pături ale populației țării la toate nivelurile puterii.

2. CRIZA DIN COMPLEXUL AGROINDUSTRIAL – REZULTAT AL POLITICII AGRARE GREȘITE A STATULUI

Un prejudiciu irecuperabil i s-a adus sectorului agrar, care este baza economiei țării. Politica regimurilor pseudodemocratice, aflate la putere, urmărea următoarele scopuri:

- dărîmarea orînduirii agrare existente în Moldova pe calea distrugerii întreprinderilor agricole mari și impunerii gospodăriilor mici, care vădit erau condamnate la pieire în lipsa ajutorului din partea statului;
- obținerea deposedării de pămînt a țăranilor prin introducerea vînzării-cumpărării pămîntului cu destinație agricolă;

- lipsirea producătorilor de mărfuri și de organizare a muncii de orice susținere creditată, investițională, tehnico-materială și alte susțineri bugetare din partea statului.

Urmările acestei politici au fost dezastruoase. Satul a căzut sub jugul intermediarilor de piață și capitalului financiar. Din ce în ce mai mică devine partea remunerării muncii țăranului din prețul final al produsului. Veniturile din sfera agrară nimeresc în mâinile speculanților și intermediarilor. Politica prețurilor de jaf, financiar-creditară și fiscală a făcut nerentabilă producerea majorității felurilor de producție. În asemenea condiții producătorii de mărfuri de la sate sînt impuși să reducă producția de mărfuri. În situație de criză se află întreprinderile prelucrătoare ale complexului agroindustrial.

Procesul prăbușirii complexului agroindustrial a început cu încălcarea parității prețurilor – corelația prețurilor la producția industrială, a serviciilor pentru sate cu prețurile la producția agricolă, ceea ce e în contradicție cu practica țărilor civilizate.

În lipsa mijloacelor circulante, țăranii și fermierii moldoveni nu sînt în stare să procure resurse materiale și să reînnoiască fondurile de producție. Din cauza reducerii bruște a folosirii îngrășămintelor minerale și organice, întreruperii aproape totale a lucrărilor de îmbunătățiri funciare în mod catastrofal scade fertilitatea solului, care este baza agriculturii de înaltă eficacitate, în ultimii câțiva ani Moldova s-a pomenit cu zeci de ani în urmă în ce privește efectivul principalelor specii de animale agricole și producerea producției animaliere.

Se distruge infrastructura socială a satului, se mărește înspăimîntător discordanța dintre nivelul de amenajare socială a statului și a orașului. Țărănimea se află pe ultimul loc în ce privește nivelul veniturilor reale, în structura cărora o pondere din ce în ce mai mare o au rezultatele muncii pe lotul de lîngă casă. Această naturalizare a agriculturii este o cale ce duce spre evul mediu și nicidecum spre civilizația promisă de către „democrați”.

Importul, practic neregulat, de produse alimentare, deseori la prețuri reduse, subvenționate de către țările producătoare, elimină de pe piața noastră internă producătorii autohtoni de mărfuri agroindustriale. Țara s-a așezat trainic pe „acul” dependenței alimentare.

Un fenomen nou a devenit faptul că cea mai mare parte a pămîntului agricol sub formă de cote a început să aparțină formal producătorilor de mărfuri de la sate. Însă, neavînd mijloace materiale și financiare, mulți proprietari de pămînt nu sînt în stare să-l folosească după destinație. Certificatele, eliberate după adoptarea Codului funciar locuitorilor de la sate, în care se confirmă că ei sînt proprietari ai loturilor de pămînt, au devenit niște vaucere și sînt sortite să fie vîndute viitorilor latifundiari la un preț de nimic. Aceasta înseamnă întoarcerea directă a agriculturii la feudalism, e calea spre exproprierea țăranilor moldoveni, ce, fără doar și poate, va atrage după sine și agravarea încordării sociale în satele republicii.

Cu toate acestea, înfruntînd multe greutăți, țăranii încearcă să supraviețuiască să păstreze potențialul de producție prin perfecționarea relațiilor din cadrul gospodăriilor colective și statornicirea gospodăriilor de fermieri eficiente, dezvoltarea cooperăției agricole și agroindustriale. Ei mizează pe susținerea și ajutorul după puteri din partea administrației publice locale. Țăranii, ca și toți cetățenii simpli ai Moldovei, pun întrebarea directă: cum să trăim în continuare?

În Programul său Partidul Agrar din Moldova își pune drept scop să dea răspuns la această întrebare.

3. **APĂRAREA INTERESELOR FUNDAMENTALE ALE ȚĂRĂNIMII ȘI LUCRĂTORILOR DIN COMPLEXUL AGROINDUSTRIAL ÎNSEAMNĂ APĂRAREA INTERESELOR ÎNTREGULUI POPOR.**

Partidul Agrar din Moldova cu adevărat este un partid al tuturor țăranilor, dar totodată și un partid al întregului popor, în condițiile țării noastre, când majoritatea absolută a orașenilor, reprezentanților clasei muncitoare și ai intelectualității sînt de obîrșie țărănească sau au rădăcini la țară. Partidul declară că apărarea intereselor fundamentale și de lungă durată ale oamenilor care creează baza existenței pentru toate păturile populației nu înseamnă apărarea scopurilor înguste corporative ale unei ramuri sau categorii sociale, ci grija zilnică pentru bunăstarea întregului popor.

Dacă dezvoltarea producției agricole ar deveni prioritară în politica unui stat, cum a fost, este și va fi Republica Moldova, satul ar putea într-un mod activ să contribuie la depășirea crizei în alte ramuri ale economiei naționale și la însănătoșirea climatului social în societate. Producîndu-se în calitate de beneficiar și patron, agricultura va da un impuls puternic dezvoltării producției industriale și în primul cînd, construcției de mașini agricole, industriei alimentare și de prelucrare.

Agricultura este nu numai sfera de utilizare a resurselor de muncă, nu numai un subiect ce asigură securitatea alimentară a țării, ci și mediul de trai a mai mult de jumătate din populația țării.

Partidul Agrar promovează acest specific ca un argument principal al necesității adoptării Legii cu privire la agricultură, care ar urma să reglementeze relațiile de paritate dintre agricultură și industrie, precum și să confere agriculturii statutul de ramură de importanță strategică pentru țară.

Pentru ca modul de viață țărănesc să devină atractiv și stabil, PAM se va strădui să obțină adoptarea Legii cu privire la sate și, bineînțeles, a Programului complex de dezvoltare socială a localităților sătești, orientat la standardele de trai orașenești.

În interesul țăranilor și de pe poziții constructive, partidul este gata să colaboreze cu organele puterii de stat atît la nivel republican, cît și la nivel local. Pînă cînd nu sîntem la guvernare, noi vom susține numai acea putere, care asigură țăranii cu toate cele necesare pentru munca creatoare la cultivarea pămîntului și prosperarea agriculturii naționale. Dimpotrivă, în caz că o asemenea susținere va lipsi partidul va recurge la orice mijloace constituționale de luptă, pînă la organizarea acțiunilor de protest, grevelor, cererea demisiei conducătorilor organelor executive ale puterii etc.

Partidul vede ieșirea din criză în schimbarea cursului social-economic actual cu un nou curs, care ar corespunde intereselor întregului popor.

PAM socotește necesar să fie acordat sprijinul politic și practic tuturor formelor de proprietate și de organizare a muncii, fiind respectate nestrămutat principiile echității sociale și egalității în drepturi a tuturor celor ce lucrează pămîntul.

Respingînd fenomenele negative ale trecutului apropiat, PAM ține să păstreze toate realizările pozitive obținute cu munca asiduă a multe generații de compatrioți, precum cele săvîrșite întru binele oamenilor, pentru prosperarea republicii noastre, precum și acele rezultate pozitive modeste ale „reformelor” care pot fi raportate la elementele democrației, libertățile cetățenești și politice, inițiativele economice utile.

PAM vede viitorul sectorului agrar din Republica Moldova în crearea în baza realizărilor științei economice și agricole a unui complex agroindustrial cu mai multe sectoare de producție cu nivel înalt de produse-marfa, bazat pe cooperarea largă a lucrătorilor, gospodăriilor și întreprinderilor, precum și pe integrarea agroindustrială. Partidul se sprijină atît pe deprinderea multianuală a țăranului moldovean de a munci în colectiv, cît și pe potențialul acumulat de gospodarul întreprinzător, independent.

4. PRIORITĂȚILE DE BAZĂ ȘI SARCINILE PRIMORDIALE ALE PARTIDULUI AGRAR DIN MOLDOVA

Partidul Agrar din Moldova evidențiază următoarele scopuri și sarcini apropiate și de perspectivă, ce stau în fața sa.

4.1. În sfera politică Partidul Agrar se pronunță pentru:

- venirea la putere, pe cale constituțională, la toate nivelurile, de sine stătător sau în coaliție cu alte forțe patriotice de centru-stînga;
- apărarea intereselor naționale ale Moldovei pe arena internațională;
- promovarea țărănimii pe arena vieții de stat și publice a țării în calitate de subiect independent al politicii;
- participarea activă a țăranilor și a locuitorilor satelor la referendumuri, întruniri ale obștii satului, alte forme de exprimare directă, prin alegerea sau delegarea reprezentanților populației sătești în organele puterii legislative și executive și în organele autoadministrației publice locale;
- asigurarea influenței active a PAM asupra vieții social-politice și social-economice a țării prin stabilirea interacțiunii constructive și a colaborării cu organele puterii de stat și administrației publice locale, cu partidele politice și asociațiile obștești, care împărtășesc aceleași idei;
- consolidarea uniunii cu drepturi egale a țăranilor, muncitorilor și intelectualității;
- sprijinul acordat lucrătorilor din sfera agrară în realizarea drepturilor la grevă, care este o formă de protest și un mijloc de apărare a propriilor interese social-economice;
- consacrarea pe cale legislativă a drepturilor cetățenilor la inițierea rechemării deputaților și persoanelor oficiale din organele legislative și executive ale puterii.

PAM tinde spre o colaborare strînsă cu toate organizațiile agrare, care exprimă interesele oamenilor muncii de la sate și înfăptuiește o cooperare constructivă cu acele partide politice, asociații obștești și organizații, scopurile și sarcinile cărora nu sînt în contradicție cu prevederile Programului PAM, care acționează nu în dauna intereselor agrare și își construiesc relațiile cu Partidul Agrar în baza egalității și ținînd cont de interesele fundamentale ale țăranilor. Partidul se conduce de aceste principii atunci cînd ia decizia de a face parte din unele sau altele coaliții, blocuri și uniuni, inclusiv electorale.

PAM este deschis pentru colaborarea cu toate confesiunile religioase ce acționează pe teritoriul Moldovei în domeniul educației morale și spirituale.

PAM va pleda activ pentru dezvoltarea relațiilor cu partidele agrare (țăărănești), cu alte asociații obștești din țările vecine și mai îndepărtate.

4.2. În sfera construcției de stat:

Fundamental în toată activitatea PAM este crearea condițiilor, care ar da posibilitate agricultorului să asigure un nivel de viață destoinic atît pentru sine, cît și pentru familia sa. Numai în acest mod cele mai bune calități ale lui pot avea o realizare completă întru binele societății.

Partidul Agrar din Moldova privește construcția de stat de pe pozițiile acelei părți a societății, interesele căreia sînt mai lezate.

Democrația trebuie să devină partea politică componentă a societății, menită să asigure respectarea principiilor echității sociale, armonia intereselor diferitor părți ale societății prin interacțiunea activă și constructivă a puterii de stat cu partidele politice, syndicatele, alte structuri obștești și gospodărești.

Partidul Agrar consideră că cele mai importante condiții pentru atingerea stabilității politice și sociale

sînt:

- consolidarea Republicii Moldova, păstrarea integrității și inviolabilității teritoriului Moldovei, egalitatea în drepturi a tuturor etniilor conlocuitoare, dezvoltarea armonioasă a relațiilor interetnice;
- instaurarea legislației și ordinii de drept, preîntîmpinarea terorismului, curmarea corupției în structurile statale.

PAM înțelege democrația adevărată ca o paritate dintre responsabilitatea statului față de cetățeni și a fiecărui cetățean – față de stat. Statul prin intermediul instituțiilor sale asigură drepturile omului la viață, muncă, ocrotirea sănătății, securitate, învățămînt, participare la conducere. Cetățenii sînt responsabili de respectarea legalității și a ordinii de drept.

PAM se pronunță pentru:

- separarea puterilor, aflarea puterii executive sub control și subordonarea puterii legislative, recunoașterea opoziției și asigurarea garanțiilor juridice ale activității sale, pentru ca legea să guverneze, pentru soluționarea conflictelor politice pe cale constituțională;
- lărgirea împuternicirilor Guvernului;
- perfecționarea democrației parlamentare ca instrument de realizare a încrederii obștești față de puterea legislativă și executivă;
- o putere executivă eficientă, asigurarea de către Președintele Moldovei a adevăratelor garanții privind respectarea Constituției Republicii Moldova de către toate ramurile puterii;
- instaurarea în Moldova a unui climat politic normal, aplicarea Legii privind partidele și alte organizații social-politice, fără protecție administrativă și crearea privilegiilor pentru unele partide din partea organelor de stat ale puterii.

4.3. În sfera economică Partidul Agrar pledează pentru:

- corectarea cursului de piață în direcția ridicării nivelului de viață a majorității populației, mai ales a celor mai sărace părți;
- reglementarea de către stat a producției agricole prin mecanismele comenzii de stat și al formării prețurilor;
- introducerea cotelor pentru importul acelor feluri de produse alimentare, care se produc îndeajuns la noi sau pot să fie produse în țară;
- asigurarea controlului scoaterii din țară a bogățiilor naturale și resurselor naturale, crearea condițiilor pentru reîntoarcerea capitalului scos din Moldova;
- combinarea apărării juridice a proprietății și a drepturilor proprietarilor cu asigurarea unui control sever al legalității procurării proprietății;
- asigurarea atitudinii egale a statului față de toate tipurile de proprietate și modurile de gospodărire;
- întărirea prin lege a drepturilor colectivelor de muncă de a participa la conducerea întreprinderii, de a dispune de rezultatele ei;
- susținerea activității de antreprenoriat național, a businessului mic și a tuturor felurilor de cooperare a producătorilor de mărfuri autohtoni;
- perfecționarea sistemelor financiar-credite și fiscale cu scopul creării unui element investițional favorabil, stimulării creșterii producției.

În sfera politicii de economie externă a statului PAM pledează pentru deschidere și protecționism rezonabil în folosul producătorilor de mărfuri autohtoni. Noi considerăm, că avînd în vedere starea reală a producției agroindustriale în țară, apartenența Moldovei la Organizația Mondială a Comerțului (OMC) trebuie să fie însoțită de elaborarea și îndeplinirea complexului măsurilor de stat, care ar

garanta competitivitatea sectorului agrar moldovenesc pe piața externă, păstrarea nivelului eficient de susținere statală a producătorilor de mărfuri autohtoni etc.

4.4. În sfera politicii agrare.

Sarcina principală, cea mai apropiată – să oprim distrugerea structurilor de producție deja formate, sferei sociale și a potențialului demografic al satului, să obținem creșterea producției agricole și astfel să creăm condiții pentru asigurarea dezvoltării stabile a altor ramuri, pentru a pune capăt crizei din economie și a ridica nivelul de viață a oamenilor muncii.

Partidul Agrar se conduce de următoarele principii:

- asigurarea recunoașterii obștești a priorității complexului agroindustrial în sistemul producției materiale, specificului său;
- păstrarea și perfecționarea mecanismului de creditare preferențială a producătorilor de mărfuri de la sate, care presupune o simplificare semnificativă a procedurii de primire a mijloacelor bănești necesare;
- recunoașterea în condițiile actuale a drepturilor intangibile ale țăranilor la alegerea liberă și de sine stătătoare a formelor de proprietate și de gospodărire a pământului;
- restabilirea și păstrarea mării producții de mărfuri agricole, care asigură o concentrare mai eficientă a capitalului și randamentul său în baza nivelului înalt de mecanizare și de productivitate a muncii.

* * *

În cei 13 ani de existență, Partidul Agrar din Moldova a parcurs o cale complicată, nelipsită de contradicții, dar, totodată, bogată în realizări.

Actualmente, PAM este un partid reînnoit, care consideră drept sarcină principală a sa asigurarea bunăstării materiale a oamenilor muncii de la sate, a întregului popor moldovenesc, crearea condițiilor pentru progresul social, pentru integrarea Republicii Moldova în Europa unită.